

การแก้ปัญหาความแตกแยกในครอบครัวยุคโลกาภิวัตน์

Problem Solving in Family of Globalization

อดิศักดิ์ ทูมนันต์¹

Adisak Tumana¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด¹

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus¹

Email : pupe.mbu@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความแตกแยกในครอบครัวในมิติของการป้องกัน การแก้ไข และการเยียวยา โดยนำเสนอแนวทางเชิงพุทธเกี่ยวกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัวในสังคมหมู่บ้านโลกเดียวกันในยุคโลกาภิวัตน์นี้ที่ควรยกระดับจิตใจให้มีความเจริญเช่นเดียวกับความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีสารสนเทศ จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามหน้าที่และความรับผิดชอบตามสภาพในครอบครัวบ่มเพาะความรัก ความเมตตาปรารถนาดี อ่อนโยน และเอื้อประโยชน์กัน รวมถึงการสื่อสารกันด้วยใจที่เปิดกว้าง การศึกษาพื้นฐานทางธรรมชาติของกันและกันโดยเฉพาะในทางเพศเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกันให้เกิดแก่สมาชิกครอบครัวในแต่ละครอบครัวและแม่ ขยายออกสู่ชุมชนและสังคม ก็จะสามารถพัฒนาให้คนในครอบครัวของหมู่บ้านโลกมีความเป็นอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสันติสุข ปราศจากการใช้กำลังรุนแรงให้เกิดความบอบช้ำทางร่างกายและจิตใจของกันและกัน อันเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมแก้ไข “วิกฤตสังคมโลก” ในปัจจุบัน

คำสำคัญ : การแก้ปัญหา; ครอบครัว; ยุคโลกาภิวัตน์

ABSTRACT

This article suggests that the management of family violence in terms of prevention, resolution and therapy through Buddhist integration is a desirable goal for families in today's era of globalization. The study finds that families in the same global village can live together in peace, and with understanding, sympathy and the absence of

physical and mental violence through : acceptance of personal responsibility according to individual family status; the cultivation of loving kindness, compassion, and tenderness; and mutual assistance based on good communication and the understanding of sexual needs and expectations. These techniques can contribute at least a partial resolution to one of today's urgent social problems.

Keywords : Problem Solving; Family; Globalization Era

1. บทนำ

ความแตกแยกในครอบครัว (FAMILY Violence) ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศปัจจุบันนี้ทวีความรุนแรงขึ้นมากมายกว่าสมัยก่อน จากระดับของความรุนแรงขั้นต่ำ ไปถึงระดับปานกลาง และระดับสูงสุด มีผลเป็นความบอบช้ำทั้งทางร่างกาย และจิตใจของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงจากน้อย ไปถึงขั้นบาดเจ็บสาหัส พิการ และเสียชีวิต อันส่งผลกระทบต่อทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อคนในครอบครัวและสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องยอมรับกันว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นควบคู่ไปกับสภาพปัญหาเศรษฐกิจและความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยภาพรวมจากสถานการณ์ปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ในสังคมโลก ต่างก็ยอมรับกันแล้วว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมิใช่ปัญหาส่วนตัวของแต่ละครอบครัวอีกต่อไป แต่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนโดยรวม หน่วยงาน มูลนิธิ เครือข่าย และองค์กรต่างๆ ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาสังคม รวมถึงภาคสากลต่างก็มีบทบาท สำคัญในการร่วมมือกันสอดส่องดูแลในมิติของการป้องกัน การแก้ไข และเยียวยาความรุนแรงในครอบครัวตามแนวคิด ทฤษฎี และหลักการต่างๆ ของนักวิชาการด้านสังคมนักวิชาการด้าน อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม นักกฎหมาย บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ องค์กรเอกชนที่เคลื่อนไหวเพื่อผู้หญิงทั้งหลาย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความรุนแรง ทั้งชาวตะวันตก และตะวันออกรวมถึงไทย ทางเลือกที่น่าสนใจอีกทางหนึ่งในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว คือการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาใช้ให้เกิดประโยชน์ในสถาบันครอบครัวต่อไป

2. แนวคิดการแก้ไขและป้องกันปัญหาความแตกแยกในครอบครัว

2.1 สภาพปัญหาความแตกแยกในครอบครัว ในโลกตะวันตก สภาพปัญหาความแตกแยกในครอบครัวมิใช่เรื่องใหม่ (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2546) คนส่วนใหญ่จะคิดกันว่าไม่ค่อยปรากฏยกเว้นในครอบครัวที่มีปัญหาเท่านั้น ขณะที่ความก้าวร้าวระหว่างสมาชิกในครอบครัวถูกพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบสมบูรณชีวิตครอบครัว ดังนั้นความแตกแยกในครอบครัวจึงมิใช่ปัญหาใหม่

ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาของตะวันตก ความแตกแยกเป็นวิธีการที่ถูกยอมรับสำหรับผู้ใหญ่ในพยายามใช้อำนาจในการควบคุมพฤติกรรมของหมู่ญาติพี่น้องและผู้พึ่งพากฎหมายและนโยบายสังคมต่างๆ ที่ออกมาไม่มีการประณามพฤติกรรมรุนแรงแต่กลับพยายามแยกแยะความแตกแยกในระดับธรรมดา กับความแตกแยกที่เป็นโทษซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับ สิ่งนี้ทำให้เกิดความพยายามอย่างมากที่สุดในการเผชิญกับปัญหาที่แพร่กระจายออกไป การแผ่ขยายธรรมชาติแห่งรูปแบบของความก้าวร้าวในครอบครัวที่เกินขอบเขตถูกจำแนกและยอมรับกันในช่วงปี ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) เป็นต้นทำให้เกิดการระแວดระวังเพิ่มขึ้นในสาธารณชน นักคิดตะวันตกมีพัฒนาการของการจำแนกคำ 3 คำ ที่ถูกใช้บ่อยซึ่งบางครั้งก็ถูก เปลี่ยนไปใช้แทนกันในความสัมพันธ์ของการกระทำต่างๆ ของธรรมชาติแห่งความรุนแรงมี 1)ความก้าวร้าว (Aggression) 2)ความรุนแรง (Violence) 3)ความรุนแรงทางอาชญากรรม (Criminal Violence) โดยให้คำจำกัดความว่า : ความก้าวร้าวหมายถึงพฤติกรรมหนึ่งซึ่งมีความตั้งใจที่จะทำร้าย หรือมุ่งประโยชน์จากผู้อื่นโดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการจู่โจมทางร่างกาย ความรุนแรงบางครั้งได้ รับการกระตุ้นโดยความโกรธหรือเจตนา ความตั้งใจซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้พลังทางกายภาพต่ออีกบุคคลหนึ่ง และความรุนแรงทางอาชญากรรม หมายถึงพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ไฮส์ (Heise), เอลส์เบิร์ก (Ellsberg) และกอตเตนมูเลอร์ (Gottenmoeller) ซึ่งชี้ว่าสถานการณ์ความแตกแยกโดยเฉพาะในชีวิตคู่เป็นเรื่องสากล ที่สามารถเกิดขึ้นได้กับผู้หญิงในทุกภูมิภาค ทุกสังคมทั้งตะวันตก ตะวันออก และในสังคมแบบดั้งเดิม หรือสังคมสมัยใหม่ (John M. Gottman and Sybil Carrre, 1994) สำหรับประเทศไทย ในอดีตคนในสังคมก็มีอุดมคติไม่ค่อยต่างจากสังคมตะวันตกสมัยก่อนว่าสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่ปลอดภัย สงบสุข แต่ปัจจุบันพบว่าสังคมไทยมีแนวโน้มของรุนแรง การบาดเจ็บ และเสียชีวิตจากการทำร้ายกันเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกันสังคมตะวันตกทั้งโลกตะวันตกและตะวันออกต่างเห็นพ้องกันว่าขณะนี้สถาบันครอบครัวอาจเป็นสถาบันที่อันตรายมากที่สุดที่ความแตกแยกอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ถูกกระทำโดยตรง ทั้งการบาดเจ็บทางร่างกาย และจิตใจจนบางรายอาจถึงขั้นเสียชีวิต ทั้งอาจส่งผลกระทบยาวต่อสุขภาพและการจิตพัฒนาการและการปรับตัวรวมทั้งค่าใช้จ่ายค่าการรักษาในอนาคต ความแตกแยกในครอบครัวนั้นไม่ได้หมายความว่าเราเห็นเป็นข่าวและได้อ่านในหน้าหนังสือพิมพ์ ที่ได้พบและได้ยินมาตลอดในเรื่องของพ่อแม่ที่ใช้วิธีทุบตีคุมขังลูก เอาบุหรี่จี้ หรือใช้ความรุนแรงโดยวิธีอื่นๆ เท่านั้น แต่ยังหมายถึงกระบวนการที่พ่อแม่เลี้ยงดูเด็กโดยไม่เข้าใจจิตวิทยาเด็กด้วย

2.2 การป้องกันความแตกแยกในครอบครัว ระดับการป้องกันความแตกแยกในครอบครัวตามแนวคิดของทางตะวันตกพอสรุปได้ดังนี้

2.2.1 การแนะถึงแนวทางปฏิบัติต่างๆ เพื่อการป้องกันความแตกแยกเบื้องต้นในครอบครัวและเพื่อการดำเนินชีวิตในครอบครัวและในสังคมโดยองค์รวมไว้ว่า

- 1) จะต้องมีการกำจัดการบรรทัดฐานที่ให้สิทธิอันถูกต้องตามกฎหมายหรือยกย่อง ชื่นชม ความรุนแรงในครอบครัว เช่น การใช้ความรุนแรงในรูปแบบของสื่อความบันเทิงเรีงรมย์ต่างๆ
- 2) จะต้องลดการกระตุ้นความบีบคั้น-กดดันที่สร้างขึ้นในสังคม เช่น ความยากจน และความไม่เสมอภาค
- 3) จะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างครอบครัวเป็นเครือข่ายแห่งญาติพี่น้องและชุมชน และลดการปลีกตัวออกจากสังคม
- 4) จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยแห่งการกีดกันทางเพศในสังคมโดยการพัฒนา ด้านการศึกษา
- 5) จะต้องมีการทำร้ายวงจรของความแตกแยกในครอบครัวซึ่งมีการสอนทางเลือก ด้านการใช้ความรุนแรงเป็นหนทางแห่งการควบคุมเด็กๆ

2.2.2 การควบคุมตรวจตราดูแล เป็นพื้นฐานในการป้องกันระดับสองซึ่งมุ่งที่จะลด การแพร่หลายของความแตกแยกในครอบครัวโดยการตัดทอนระยะเวลาความต่อเนื่องของความถี่ แห่งการบีบบังคับและปฏิบัติพันธครอบครัวในทางลบและลดผลกระทบแห่งแปรเสี่ยงด้วยการตรวจพบ ตั้งแต่เนิ่นๆ และด้วยการแทรกแซงอย่างมีประสิทธิภาพอย่างฉับพลัน

2.2.3 การป้องกันในระดับสามได้แก่ การจัดการ การรักษา และการควบคุมปัญหาที่เกิด จากพฤติกรรมก้าวร้าวที่แสดงออกโดยสมาชิกครอบครัว วิธีนี้ใช้กับในรายที่มีการกระหรือปฏิบัติผิดๆ บ่อยครั้งจนเกิดเป็นความรุนแรงในระบบครอบครัว การป้องกันระดับนี้มุ่งที่จะลดความรู้สึกลดคุณค่า และการถูกทำลายจิตใจ รวมถึงการลดความเสี่ยงจากความพิการ การบาดเจ็บ บ่อยครั้ง ทางกายภาพ และความตายของเหยื่อความรุนแรง

2.3 สาเหตุแห่งความแตกแยกในความครอบครัวและแนวทางแก้ไข ความรุนแรงเป็นผลพวง จากความก้าวร้าว(ตำราพิชัยสงคราม, ออนไลน์) ในทางจิตวิทยาระบุไว้ถึงสภาพที่ ทำให้เกิดความก้าวร้าว ดังนี้

2.3.1 การเสริมแรง (Reinforcement) เกิดขึ้นเมื่อมีการส่งเสริมให้ก้าวร้าวโดยการยกย่องหรือให้กำลังใจเวลาที่มีความก้าวร้าว หรือการกระทำก้าวร้าวทำให้เกิดผลดี

2.3.2 การเลียนแบบ (Modeling) การเห็นตัวอย่างที่ก้าวร้าว โดยเฉพาะจากตนเองซึ่งชอบ

2.3.3 ปทัสถาน หรือรูปแบบแห่งการเสนอสนอง (Norm of Reciprocity) เช่นความเชื่อ ในสังคมที่ว่าความแค้นต้องมีการชำระแบบตาต่อตา ฟันต่อฟันซึ่งส่งเสริมให้คนในสังคมเกิดความก้าวร้าว

2.3.4 ความเครียด (Stress) อาทิ ความยากจน การตกงาน การถูกสังคมรังเกียจ อากาศ ร้อน พ่อแม่รักลูกไม่เท่ากัน เสี่ยงรบกวนโสตประสาท ความจู้จี้ บ่นของบุคคลในครอบครัว เป็นต้น

2.3.5 สัญญาณความก้าวร้าว (Aggressive Cues) เช่น การดูความก้าวร้าวจากสื่อต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ การคลุกคลีกับอาวุธต่างๆ สามารถเป็นปัจจัยส่งเสริมความก้าวร้าวได้

แนวคิด “ตะแกรงแห่งความสัมพันธ์” (The Relationship Grid) ของ เวย์น อี.เบเกอร์ (Wayne E. Baker) ในหนังสือ Net Working Smart : How to Build Relationship for Personal & Organizational Success เป็นแนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพที่น่าสนใจ สามารถนำไปวิเคราะห์ปัญหาความสัมพันธ์ได้ในระดับต่างๆ เช่นในระดับครอบครัว ระดับผู้ให้และผู้รับบริการระดับ ประเทศหรือนโยบายสาธารณะ เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ที่ลงตัวหรือไม่ลงตัวจากความคาดหวังที่ตรงกันหรือต่างกัน โดยอาศัยตะแกรงแห่งความสัมพันธ์ชนิดต่างๆ เนื่องจากความสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณา วิเคราะห์ และนำไปแก้ปัญหาอย่างจริงจัง โดยแยกออกจากประเด็นความขัดแย้ง แล้วแก้ไข จึงจะสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้ง ดังมีเนื้อหาโดยย่อ ดังนี้

ชนิดที่ 1 ธุรกิจครั้งคราว มุมซ้ายบนของตะแกรงเป็นเรื่องของการที่ต่างฝ่ายต่างมองเชิงธุรกิจ เสมือนมีการซื้อขายสินค้ากันเป็นครั้งคราว ฝ่ายหนึ่งได้เงิน อีกฝ่ายได้ของตามข้อตกลงก็ลงตัวในด้านผลประโยชน์

ชนิดที่ 2 เอาแต่ประโยชน์ มุมขวาบนของตะแกรงเป็นเรื่องที่ผู้อื่นมุ่งเอาแต่ ประโยชน์ ในขณะที่บุคคลหนึ่งต้องการความผูกพันระยะยาว

ชนิดที่ 3 เลิกคบ มุมซ้ายล่างของตะแกรง บุคคลหนึ่งจะมองเชิงธุรกิจแต่ผู้อื่นจะมองเรื่องความสัมพันธ์ จะเป็นมุมมองที่มองที่กลับกันกับชนิดที่ 2

ชนิดที่ 4 ร่วมงานกัน มุมขวาล่างของตะแกรง ทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์เช่นกัน มีความสัมพันธ์ระยะยาว มีความผูกพัน ร่วมมือ ร่วมมือ ร่วมงานกัน มองที่ผลประโยชน์ร่วม จึงเป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องลงตัว

ความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของคนในครอบครัว หรือในคู่สมรส อยู่ที่ความคาดหวังว่ามีตรงกันหรือไม่ หากคู่สมรส และคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์ในแบบที่ 4 นี้ ก็ช่วยลดความขัดแย้ง อันอาจนำไปสู่ความก้าวร้าวรุนแรงได้ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงที่สอดคล้องกับตะแกรงแห่งความสัมพันธ์ของ เบเกอร์ อาทิเช่น พฤติกรรมการกระทำผิดกรณีทำร้ายคู่สมรสซึ่งจัดว่าเป็นความรุนแรงในครอบครัวที่ลักษณะเป็นข้อสรุปที่ดูเหมือนขัดกัน (Paradox) คือขัดแย้งกันเองระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวซึ่งแฝงไว้ด้วยนัยแห่งการผนึกกำลังการเป็นพันธมิตรการเป็นแนวร่วมที่เข้มแข็ง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและการมีความเมตตากรุณาต่อกันในกลุ่มเดียวกันมากกว่าที่มีต่อกันนอกกลุ่ม ซึ่งเป็นธรรมชาติของพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ ดังนั้น การที่คนในครอบครัวทำร้ายร่างกายและจิตใจกันเองนั้นจึงเป็นเรื่องที่มีความขัดแย้งในบริบทของความเป็นครอบครัวอย่างชัดเจน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ประเวศ วะสี ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งและหลักการในการแก้ปัญหาไว้ว่า ความแตกแยกในครอบครัวเป็นปัญหาที่ใหญ่ที่สุดของมนุษย์ในปัจจุบัน มีหลายประเภท ในระดับจุลภาคไปถึงมหภาค เช่น ความรุนแรงในตัวเอง ความรุนแรงในครอบครัว

จนกลายเป็นความแตกแยกในชุมชนและในสังคม รวมถึงความแตกแยกระหว่างประเทศและในโลก ความแตกแยกดังกล่าวเป็นมูลฐานของความขัดแย้ง อะไรก็ตามที่มีการเคลื่อนไหวย่อมมีความเสียหาย ความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของสรรพสิ่งซึ่งสามารถนำไปสู่ความสร้างสรรค์ได้อย่างเข้าใจและมีการจัดการที่ดี แต่ถ้าความขัดแย้งมีมากเกินไปจนความเข้าใจและขาดการจัดการที่ดี ก็สามารถประทุไปสู่ความรุนแรงยังผลเป็นความเสียหายตามมา

2.4 ปัจจัยความแตกแยกในครอบครัวทั่วไป

2.4.1 ในระดับบุคคล

1) ประสบการณ์ความรุนแรงที่ได้รับในวัยเด็ก อาจหล่อหลอมให้เป็นความกระด้างภายในจิตใจ แนวทางป้องกันแก้ไขสำหรับพ่อแม่ คือ ต้องเข้าใจและยอมรับพฤติกรรมของเด็กก่อนว่าที่เด็กก้าวร้าวเพราะอะไรและหยุดการกระทำที่ก้าวร้าวของเด็กด้วยท่าทางที่สงบโดยค่อยๆ สอนเด็กด้วยเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์หรือคำพูดที่รุนแรง ซึ่งจะทำให้เด็กมีปมด้อยมากขึ้น

2) ความเจ็บป่วยทางจิต ความเจ็บป่วยทางจิตเกิดจากการใช้สารเสพติดต่างๆ การดื่มสุรา หรือแอลกอฮอล์ของผู้ลงมือกระทำการรุนแรง

3) ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาไม่ดี การศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มในการแยกกันอยู่ หรือหย่าร้างหลังอยู่ ร่วมกันนาน 7 ปีขึ้นไป (Seven-year Itch) โดย อาร์. เลเวนสัน (R. Levenson) และ เจ. กอตแมน (J. Gotman) พวกเขาศึกษาถึงสาเหตุแห่งความไม่เสมอภาคในสภาพทางการสมรสที่พัฒนาในความต่างในความชอบอุปนิสัยที่ส่งผลถึงพฤติกรรมจัดการกับอารมณ์โดยรวมของหญิงและชาย ตั้งแต่ในวัยเด็กที่ทำให้มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในชีวิตสมรสในวัยผู้ใหญ่ เช่น เด็กผู้ชายชอบพูดคุยเกี่ยวกับการต่อสู้ผจญภัย หรือเล่นในที่กลางแจ้งกับผู้เล่นหลายๆ คนแม้เด็กชายจะแสดงอารมณ์ไม่พอใจ โฝงผางกับเพื่อนในกลุ่มได้ง่าย แต่ก็ไม่เก็บเป็นสาระนาน จะคำนึงถึงกฎกติกาในการเล่นเป็นสาระสำคัญ ขณะที่เด็กหญิงชอบเล่นโดยการเคลื่อนไหวในที่จำกัด กับเพื่อนสนิทไม่กี่คน และใช้การเล่นเป็นสื่อในการสร้างมิตรภาพมากกว่าสาระของการเล่นนั้นๆ เมื่อผัดใจกัน ก็จะมีการพูดคุยปรับความเข้าใจมากกว่าที่จะเก็บไว้ในใจ หากตกลงกันไม่ได้ก็อาจเลิกคบหรือเลิกเล่นด้วยกันอีก แสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยโดยรวมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในเรื่องของความละเอียดอ่อนทางจิตใจและการควบคุมอารมณ์ของสามีและภรรยาที่ต่างกัน เด็กชายส่วนใหญ่ใช้เสียงหรือการเรียกร้องแสดงอำนาจเพื่อสยบความกลัวขณะที่เด็กหญิงชอบสมานรอยร้าวในลักษณะของความเป็นแม่หรือผู้ไกลเกลี่ยมากกว่า เมื่อเป็นผู้ใหญ่ในสภาพสมรส ฝ่ายชายจึงไม่ใคร่ของเผชิญปัญหาเท่าฝ่ายหญิง ขณะที่ฝ่ายหญิงชอบที่จะพูดคุยให้เข้าใจกัน ทำให้เกิดการสวนทางกันและเกิดความกดดันตามมา เป็นต้น ร่วมกับการจัดทำโครงการศึกษาการคาดการณ์ของการแยกกันอยู่ และการหย่าร้างในคู่สมรสที่อยู่ร่วมกันนานกว่า 8 ปี โดยมีการติดตามผลต่อเนื่องในระยะยาวในคู่สมรส 79 คู่ในระยะ 8 ปี จากปี ค.ศ. 1983 (พ.ศ. 2526) ถึงปี ค.ศ. 1991 (พ.ศ. 2534) พบว่า คู่ที่แยกหรือหย่า

ร่างกันส่วนใหญ่ฝ่ายสามีจะมีความเยินยา เป็นผู้ฟังในทางบวกน้อยกว่า มีแนวโน้มที่จะระบุข้อตำหนิ ในทางสุภาพน้อยกว่าฝ่ายภรรยาที่ถูกดูถูก ถูกรังเกียจ มากกว่า และมีความเศร้าโศกมากกว่า (วันชัย วัฒนศัพท์, 2547) ทฤษฎีสามเหลี่ยมแห่งรัก (Triangular Theory of Love) ของ โรเบิร์ตสเติร์นเบิร์ก (Robert Sternberg) นักจิตวิทยาตะวันตกได้ให้คุณลักษณะพิเศษของความรักที่มีบริบทในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลว่ามีองค์ประกอบที่แตกต่างกัน 3 ส่วน คือ 1) ความคุ้นเคย ใกล้ชิดสนิทสนม ผูกพันอย่างลึกซึ้ง (Intimacy) 2) อารมณ์ใคร่ทางเพศด้วยความดึงดูดทางกายภาพ (Passion) และ 3) การตัดสินใจอยู่ร่วมกันในระยะสั้น และการตัดสินใจที่จะร่วมวางแผนแบ่งปันความสำเร็จในระยะยาวอีกฝ่ายหนึ่ง (Commitment) แนวคิดของโรเบิร์ต มีว่าประสบการณ์ในความรักของแต่ละบุคคลจะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นกับความแข็งแกร่งขององค์ประกอบทั้ง 3 นี้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ และลูกไม่ดี มักเกิดกับวัยรุ่นที่เริ่มมีความต้องการเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ต้องการการตัดสินใจเอง วัยรุ่นไม่ค่อยเชื่อพ่อแม่แต่จะเชื่อเพื่อนมากกว่า จึงเกิดการเสี่ยงภัยในเรื่องเพศและสิ่งเสพติด ทำให้เกิดความขัดแย้งและความก้าวร้าวรุนแรงในครอบครัวได้

2.4.2 ผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาอาชญากรรมประเภทหนึ่งซึ่งได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเป็นดัชนีที่บ่งบอกถึงความเสื่อมโทรมของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี คือ ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 7/18 ปี ที่มี พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในการกระทำผิดซึ่งไม่ต่างจากพฤติกรรมผู้ใหญ่ ประเด็นที่น่าสนใจจึงอยู่ที่ว่าความแตกแยกในครอบครัวมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนหรือไม่อย่างไร เป็นเรื่องที่ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้ ในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ปัญหาทางด้านอารมณ์ เด็กและเยาวชนที่มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเพราะมีปัญหาทางด้านอารมณ์ โดยเฉพาะการเก็บกด มีการรับภาพความรุนแรงเข้าไปในจิตใจ เกิดความสับสนทางด้านอารมณ์ ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ขาดความมั่นใจ หดหู่ ซึมเศร้า และแนวโน้มฆ่าตัวตายได้ง่าย

2) ปัญหาการปรับตัวเข้ากับสังคม เด็กและเยาวชนที่มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวจะมีปัญหาด้านการปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยาก จะชอบเก็บตัวเงียบคนเดียวเพราะกลัวความรุนแรงที่เคยประสบจากครอบครัว ทำให้ไม่ไว้วางใจคนในสังคม

3) ทศนคติเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง เด็กและเยาวชนที่ครอบครัวมีการใช้ความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลต่อการรับรู้และทัศนคติต่อการใช้ความรุนแรงว่าเป็นพฤติกรรมปกติธรรมดาในสังคม และบางครั้งยังเห็นว่าการใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือที่ดีในการแก้ปัญหา ในบางสถานการณ์ก็เห็นว่าการใช้ความรุนแรงแสดงถึงความเป็นคนเก่ง และเป็นที่ยอมรับ

4) พฤติกรรมการแสดงออกภายนอก พฤติกรรมการแสดงออกภายนอกของเด็กและเยาวชนที่ครอบครัวมีการใช้ความรุนแรง อาจจำแนกเป็น 3 ระยะ คือ เด็กในวัยก่อนเข้าเรียน เด็กที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่น และเด็กวัยรุ่น จะมีปัญหาด้านการเรียน มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ชอบใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา

5) ทศนคติต่อการใช้ชีวิตครอบครัวในอนาคต เด็กเยาวชนที่มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีโอกาสสูงที่จะใช้ความรุนแรงในครอบครัวของตนเองในอนาคต

2.5 การแก้ปัญหาความแตกแยกในครอบครัวยุคโลกาภิวัตน์

ปรากฏการณ์ความแตกแยกในครอบครัวยุคโลกาภิวัตน์ สะท้อนให้เห็นถึงความต้านทานที่อ่อนแอของครอบครัวไทยอย่างน่าวิตก ดังมีดัชนีชี้วัดความแตกแยก ตามประเภท และลักษณะต่างๆ ของความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้ ความแตกแยกในสตรี และเด็ก, ความแตกแยกในผู้สูงอายุ และความแตกแยกในสัมพันธภาพของสามี ภรรยา และสถานภาพสมรส:สังคมไทยมีการหย่าร้างมากขึ้นเพราะความไม่ลงรอยกันของสามี ภรรยาโดยมีภาพการใช้อารมณ์ต่อกันใน ครอบครัวให้เห็นมากในสังคมไทยปัจจุบัน ด้วยปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เสรีภาพทางความคิดและความเสมอภาคทางเพศที่ขาดปัญญาและค่านิยมในการมีเพื่อนคู่ใจอื่นที่ไม่ใช่คู่สมรสตามศัพท์สมัยใหม่ ที่เรียกกันว่า “กิ๊ก” บางกรณีความหึงหวงรุนแรงถึงขนาดประทุษร้ายร่างกายกันจนบาดเจ็บสาหัส หรือก่อคดีฆาตกรรมส่วนใหญ่เป็นการกระทำของสามีและอดีตสามี โดยภาพรวมในรอบ 10-15 ปีที่ผ่านมาพบว่าการสมรสน้อยลงและหย่าร้างมากขึ้น ภาคกลางมีอัตราการหย่าร้างสูงสุด และภาคอีสานมีคนแต่งงานน้อยสุดเพราะมีค่านิยมไปในทางวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเป็นใหญ่ เด็กหญิงชาวอีสานมองว่าชายไทยไม่น่าแต่งงานด้วยเพราะยากจน และคาดหวังที่จะมีสามีเป็นชาวต่างชาติเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ให้มีหน้ามีตา ส่วนใหญ่ถูกใช้เป็นเครื่องมือทำเงินและสร้างควมมีหน้ามีตาให้พ่อแม่ การแพร่ระบาดของยาเสพติดพบมากในกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15-24 ปี ทั้งหญิงและชาย สาเหตุส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกัน ลูกขาดความอบอุ่น ได้รับการเลี้ยงดูแบบอิสระปล่อยตามสบาย ทำให้ขาดที่พึ่ง หรือการชี้แนะให้คำปรึกษา จึงขาดการควบคุมตนเอง พักอาศัยอยู่บริเวณที่ซื้อขายยาเสพติด และเพื่อนมีส่วนสำคัญที่ชักจูงให้เริ่มเสพยาเสพติด และความรุนแรงในสัมพันธภาพของพ่อแม่และลูก พบว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่ทำงานวันละ 7-9 ชั่วโมง พ่อแม่ร้อยละ 43 รู้สึกห่างเหินลูก เพราะมีเวลาทำกิจกรรมร่วมกับลูกวันละไม่เกิน 1-3 ชั่วโมง ลูกก็รู้สึกห่างเหินกับพ่อแม่เช่นเดียวกันทำให้เกิดปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัวไม่อบอุ่นขาดการให้เวลาแก่กันอย่างมีคุณภาพ ทำให้เป็นชนวนแห่ง ความขัดแย้งที่อาจทำสู่ความแตกแยกได้ (เส้นทางครอบครัวไทยในยุคโลกาภิวัตน์, 2552 : ออนไลน์)

ความแตกแยกจากสื่อทันสมัย:ความไม่เท่าทันสื่อทำให้เกิดค่านิยมติดเช็ทส์ ชายเช็ทส์ สื่อทางอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ ทำให้เยาวชน ลูก หลานในครัวไทยมีความโน้มเอียงในการขายบริการทางเพศเพื่อหาเงินเป็นค่าใช้จ่ายในสิ่งฟุ่มเฟือยและเพื่อความสุขาทางเพศมากขึ้น เนื่องจากการใช้วิธีต้มสุรา

และเสพยาเพื่อให้เกิดความกล้า และจบลงที่การเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ประกอบกับการไม่รู้จักรักษาป้องกันความเสี่ยงในโรคภัยทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะโรคเอดส์ ทั้งยังมีการเปลี่ยนคู่นอนทำสถิติแข่งขันอวดเพื่อนฝูง ความไม่เท่าทันสื่อทันสมัย คือใช้สื่ออย่างขาดปัญญา ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมชอบดูภาพและวีซีดีโป๊ ใช้สื่อทันสมัยเป็นห้องบริการค้าทางเพศแทนที่จะใช้ไปในทางสร้างสรรค์ ในรายที่โชคร้ายก็อาจเกิดการล่อลวง ทำให้เกิดอาชญากรรมทางเพศตามมาเป็นต้นนอกจากนั้นสื่อหนังสือ สถานีวิทยุ โทรทัศน์ และการสื่อสารผ่าน เฟสบุ๊ก (face book) ทางอินเทอร์เน็ตมีการเสนอข้อมูล และภาพแห่งความรุนแรงชัดแจ้งมากมายทางสังคมจนกลายเป็นสังคม แห่งความชัดแจ้ง เกิดความรุนแรงทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับชาติ ภาพข่าวที่ปรากฏตามสื่อเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความ รุนแรงในรูปแบบต่าง ความเจริญของสื่อได้กลายเป็นดาบสองคมที่ต้องใช้ปัญญาในการรู้เท่าทันโทษมหันต์ และคุณอนันต์ ภาพสะท้อนข้างต้นให้ข้อคิดว่าคนในสถาบันครอบครัวและสังคมไม่อาจนิ่งเฉยอยู่ได้อีกต่อไป เพราะการนิ่งเฉยเท่ากับเป็นการเพิ่มความแตกแยกในครอบครัวไทยให้มากขึ้น

ภาครัฐมีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่มีใช้ส่วนราชการคอยประสานกับ ภาคเอกชน คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่ จุดประกายกระตุ้นสนับสนุน ประสานความร่วมมือเพื่อให้คนไทยริเริ่มกิจกรรมและโครงการต่างๆ ที่จะสร้างเสริมสุขภาพแก่ประชาชนและคนในครอบครัวโดยไม่จำกัดกรอบวิธีการและยินดีเปิดรับแนวทางปฏิบัติการใหม่ๆ ที่เป็นความคิดสร้างสรรค์สามารถนำไปสู่การขยายค่านิยมและการสร้างพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกว้างขวาง นับเป็นองค์กรด้านสุขภาพรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับมติของสมัชชาสุขภาพโลก ด้านการสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (World Health Assembly Resolution 12.8 : Health Promotion and Health Life-Style) และกระทรวงยุติธรรมมีสำนักพัฒนาการร่างกาย จิตใจ อารมณ์ของเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด และพัฒนาสังคมไปพร้อมๆ กันการสร้างสุขภาพกายย่อมส่งผลดีต่อสุขภาพจิต ทำให้ประชาชนและคนในครอบครัวมีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและจิตอันเป็นปัจจัยประกอบสำคัญในการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป โดยองค์รวมของปัญหาความแตกแยกในครอบครัวทั้งในโลกตะวันตกและตะวันออกต่างก็มีการยอมรับในที่สุดว่าไม่ใช่เรื่องส่วนตัวเฉพาะภายในครอบครัวอีกต่อไปเพราะผลกระทบจากความแตกแยกในความครัวทำให้เกิดปัญหามากมาย ซึ่งมีความเชื่อมโยงสู่สังคม (ความแตกแยกในครอบครัวกับการกระทำผิดของเด็ก และเยาวชน, 2546 : ออนไลน์) โดยรวมในทุกระดับในมุมมองที่ว่าความรุนแรงโดยเฉพาะในสตรีและเด็กเป็นเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชน (Human Right) ที่ทุกหน่วยงานทุกสถาบัน ทุกองค์กรในแต่ละประเทศของโลกต้องร่วมมือร่วมใจกัน

เพื่อที่จะขจัดให้หมดไปจากการดำเนินชีวิตอยู่ในหมู่บ้านโลก (Global Village) เดียวกันทั้งนี้เพื่อช่วยกันสร้างสรรค์ และพัฒนาสังคมต่อไป

2.6 การจัดการความแตกแยกในครอบครัวเชิงพุทธ

ความแตกแยกในครอบครัวในมุมมองพระพุทธศาสนาความรุนแรงอันจะก่อความเสียหายให้กับครอบครัวคือคนในครอบครัวและสังคมนั้น ในทางพระพุทธศาสนาได้มองไปถึงสาเหตุจากองค์ประกอบภายใน คือตัวกิเลสภายในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งเดิมที่มีความบริสุทธิ์ แต่เพราะอุปกิเลสที่จรมาจึงทำให้มนุษย์เกิดมิจฉาทิฐิ คือ ความคิดในผิดๆ และตกเป็นทาสของอารมณ์ร้ายต่างๆ อาทิเช่น อารมณ์ชักนำให้ใคร่ ให้รัก ให้อุบายได้ ได้แก่ ราคะ โลภะ อิจฉาริษยา (ออยากได้) โทสะ (โกรธ) โมหะ (หลงผิด) เป็นต้น ผู้ที่ตกอยู่ในวังวนของอารมณ์เช่นนี้ เมื่อมีองค์ประกอบภายนอกมาเสริมด้วย เช่น เศรษฐกิจฝืดเคือง ความมีทัศนคติที่ผิดของคนในชุมชน หรือสังคมที่เห็นว่าความรุนแรงสามารถนำมาใช้ต่อรองในการเจรจา หรือใช้แก้ปัญหาได้ หรือเห็นว่าการกดขี่ ช่มเหงเป็นสัญลักษณ์ของผู้มีอำนาจเหนือกว่า เป็นผู้นำ เป็นต้น ก็ย่อมหลงผิดก่อการประทุษร้าย สร้าง ความเดือดร้อนแก่ครอบครัว และสังคมส่วนรวมไม่หยุดหย่อน

พระพุทธเจ้าผู้เสมือนหนึ่งพระบิดาแห่งพระภิกษุ สงฆ์สาวก ซึ่งก็เปรียบได้กับสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ได้ทรงประทานแนวทางในการแก้ไขปัญหาคความวิวาทอันจะนำไปสู่ความรุนแรงไว้โดยทรงชี้ว่ามูลเหตุแห่งการวิวาทหรือวิวาทาธิกรณ์ มาจากความเป็นผู้มักโกรธ ผูกโกรธไว้บลหฺลดูหมิ่นอีกฝ่ายอย่างไม่ให้เกียรติ ตีตนเสมอ อิจฉา ริษยาเป็นปกตินิสัย และยังตระหนี่ อดดี ไม่ยอมลดราวาคอกให้กัน เรื่องของความขัดแย้งต่างๆ ที่พอจะเจรจาดกลงกันได้ก็ไม่ยอมกัน เห็นผิดเป็นชอบ ยึดมั่นถือมั่นในทิฐิของตน คือร้อน ไม่ยอมสละสิ่งที่ตนยึด จึงนำไปสู่ความแตกแยกร้ายฉาน จนกลายเป็นชนวนความแตกแยกตามมา ในการระงับความขัดแย้งที่จะนำไปสู่ความรุนแรงนั้น ทั้งสองฝ่ายต้องร่วมกันพิจารณาด้วยการมองเห็นโทษที่จะตามมา เจรจากันอย่างสันติ เป็นมิตรที่ดีต่อกันเข้าใจกัน ให้กำลังใจ เคารพ ให้เกียรติกัน ยอมรับและให้ความสำคัญในบทบาทของกันและกัน เรื่องที่ผ่านมา ขอให้ทำเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น วิธีนี้ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “ติณวัตถารกวิธี” หรือวิธีแห่ง “ติณวัตถารกวิธี” คือวิธีตัดสินโดยวิธียอมความกัน ตามศัพท์แปลกว่า “ระเบียบตั้งกลบไว้ด้วยหญ้า” เป็นการสลายความขัดแย้งด้วยการประนีประนอมกันทั้งสองฝ่าย ไม่ต้องชำระสะสางหาความเดิม (พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), 2551)

3. สรุป

ในการจัดการความแตกแยกในครอบครัวยุคโลกาภิวัตน์เชิงพุทธตามเป้าหมายของบทความนี้ นั้น บุคคล หน่วยงาน และองค์การที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษา ศูนย์การ เรียนรู้ โรงพยาบาล หน่วยงานสาธารณสุข หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ในความดูแลของทั้งภาครัฐ

รัฐวิสาหกิจ และเอกชน และที่สำคัญมากคือผู้ผลิตสื่อด้านความบันเทิงต่างๆ ควรนำข้อปฏิบัติเชิงพุทธ สำหรับปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคลและสังคมที่ได้กล่าวไปแล้ว ไปแผ่ขยายในภาคปฏิบัติในรูปแบบของการบูรณาการเข้าแนวคิด แนวทาง และการดำเนินการจัดการความรุนแรงในครอบครัวที่มีอยู่แล้ว แต่ยังไม่พอเพียง ทั้งในระดับของการป้องกัน การแก้ไข และการเยียวยาให้เป็นรูปธรรม ดังบทสรุปโดยย่อต่อไปนี้

3.1 ร่วมกันสร้างค่านิยมพร้อมการลงมือปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตอย่าง “สันโดษ” เพื่ออยู่ร่วมกันในยุคโลกาภิวัตน์อย่างสงบสุข

3.2 ร่วมกันสร้างคุณค่าที่เท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ทั้งเพศชาย และเพศหญิง แต่ต้องไม่ปฏิเสธ หรือบิดเบือนหน้าที่และความรับผิดชอบตามบทบาทในครอบครัว ชุมชน และสังคมรวมถึงต้องยอมรับความอ่อนแอกว่าในทางกายภาพของเพศหญิง ที่เพศชายต้องไม่ใช่พลังกำลังไปในทางข่มขู่ หรือข่มเหง รังแก

3.3 ร่วมกันสร้างสัมพันธภาพแห่งความรัก ความเมตตากรุณา ความปรารถนาดีที่สมดุลงจากครอบครัวสู่สังคมโดยรวม นำสังคมไทยในแบบ “เอื้ออาทร เกื้อกูล มีน้ำใจและมิตรไมตรีต่อกัน” กลับมาจากการต่อสู้ ทำสงคราม แก่งแย่ง ชิงดีชิงเด่น เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ วัตถุ และเงินตราสนองความโลภ โดยหันมาส่งเสริม สนับสนุนการทำความดีด้วยการทำประโยชน์แก่คนในครอบครัว และผู้อื่นในสังคมร่วมกัน ส่งเสริมคนดีมากกว่าคนเก่งฉลาดแกมโกงแต่ ไร้คุณธรรม

3.4 ร่วมกันใช้ความทันสมัยของสื่อทางการสื่อสารไปในทางสร้างสรรค์สัมพันธ์อันอบอุ่นดีงามในครอบครัวและสังคมโดยรวม เช่น การแผ่ขยายแนวคิดในการดำเนินชีวิตในครอบครัว และสังคมด้วยหลักพุทธธรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง, การสื่อให้เห็นอุปนิสัยทางธรรมชาติที่ต่างกันระหว่าง เพศชายและเพศหญิง เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ และเห็นใจกัน, ความไม่ยึดมั่นถือมั่น มองสิ่งต่างๆ บนความเปลี่ยนแปลงภายใต้กฎของไตรลักษณ์ ที่สำคัญคือต้องไม่ใช่สื่อทันสมัยไปในทางก่อความกดดัน ความขัดแย้ง ความรุนแรง และความแตกสามัคคีระหว่างคนในครอบครัวและสังคมประโยชน์ของสื่อวิทยุ และโทรทัศน์สามารถนำมาใช้ในการจัดรายการต่างๆ เพื่อเยียวยา บำบัด ฟื้นฟู จิตใจแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับวงจรแห่งความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงการให้ความรู้และแนวทางแก่ ครอบครัวในการช่วยเหลือเยียวยา ให้กำลังใจแก่สมาชิกผู้ถูกกระทำรุนแรงได้ แทนการสื่อความรุนแรงในรูปแบบของความบันเทิงเรีงรมย์ต่างๆ เช่น ในละคร และภาพยนตร์ เป็นต้น ตลอดจนร่วมมือกันในการเผยแพร่คำแนะนำ ตักเตือนในการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทันในหมู่เยาวชนที่กำลังจะเติบโตเป็นอนาคตของครอบครัวและประเทศชาติ

3.5 ร่วมกันสร้างนิสัยการให้ความสำคัญกับการสื่อสารโดยตรงกับคนในครอบครัว ด้วยความรัก ความเข้าใจ และความมีเหตุผล รวมถึงการฝึกทักษะการฟังให้ลึกถึงสำส่นของคนใน ครอบครัว คือ

ฟังอย่างเปิดใจ ไม่มีอคติใดๆ แอบแฝง เมื่อมีปัญหาขัดแย้ง ก็ร่วมกันแก้ไขอย่างใจสงบเย็นมีเหตุผล ใช้ปัญญาในการสืบหาสาเหตุแห่งความขัดแย้งเพื่อแก้ไขได้ตรงจุด

3.6 ร่วมกันกำจัดบรรทัดฐานที่ให้สิทธิอันถูกต้องตามกฎหมาย หรือยกย่อง ชื่นชมความรุนแรง ในครอบครัว พัฒนาพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัวไปในทางป้องกัน แก้ไข และเยียวยาผู้กระทำ รุนแรงให้แข็งเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

3.7 ร่วมกันสร้างมาตรฐานในการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการสังคมสงเคราะห์ในระดับ ของการช่วยแก้ไข และเยียวยาความรุนแรงในครอบครัวให้มีจิตอาสา เสียสละ อดทน เพื่อช่วยนำทั้ง ผู้ถูกรับทำรุนแรงกลับสู่ครอบครัวและสังคม

3.8 ร่วมกันสร้างนิสัยในการเจริญสติภาวนา และการแผ่เมตตา เพื่อก่อให้เกิดปัญญาและ จิตใจ ที่อ่อนโยนในการดำเนินชีวิตในครอบครัวและสังคมโดยไม่ใช้กำลังเบียดเบียนกันรู้เท่าทัน และสามารถ จัดการกับอารมณ์ต่างๆ ที่จะทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและสังคมได้อย่างมี “สติสัมปชัญญะ”

4. บรรณานุกรม

กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ. (2546). **ความแตกแยกในครอบครัว**. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัย ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และมูลนิธิผู้หญิง.

จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. (2547). **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระพรหมคุณาภรณ์.(ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 11/2. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.อาร์. เพ้นดิง แมส โปรดักส์ จำกัด.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 6,9,10,12,15,19,21,23**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2547). **ความขัดแย้งให้หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ ศิริกัณฑ์ออฟเซ็ท.

ตำราพิชัยสงคราม (The Art of War). สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2561. จาก http://www.phongphit.com/index.php?option=com_content&taskx

ร่วมต่อต้านการใช้ความรุนแรงกับผู้หญิง (Say No to Violence against Women). สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2561. จาก <http://www.novaw.or.th/?p=5>

รู้จัก สสส. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561. จาก <http://www.thailhealth.or.th/about/get-to-know>

สุนนทิพย์ ใจเหล็ก. ความแตกแยกในครอบครัวกับการกระทำผิดของเด็ก เยาวชน. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561. จาก <http://www.th.wikipedia.org/wiki/>

- เส้นทางครอบครัวไทยในยุคโลกาภิวัตน์. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2561. จาก <http://www.love4home.com/index.php?>
- หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. (2552). ความแตกแยกในผู้สูงอายุ ความจริงที่สังคมไทยคาดไม่ถึง. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2561. จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/12511>
- หนังสือพิมพ์ข่าวสด. (2550). วอนสังคมใส่ใจเรื่องผัวๆ เมียๆ. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2561. จาก <http://www.icamtalk.com>
- ความแตกแยกในครอบครัวไทยเมียๆ. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2561. จาก www.m-society.go.th/document/edoc/edoc470.doc
- Ben Thaiaporns Blog. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาตนเอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาตรฐานวิชา และการวัดเมียๆ. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2561. จาก <http://www.oknation.net/blog/philharmonics>
- Bopitv. (2551). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การเยียวยาความแตกแยกในครอบครัว. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2561. จาก <http://www.openbase.in/th/taxonomy795>
- John M. Gottman and Sybil Carrere. (1994). **Why Can't Men and Women Get Along? : Developmental Roots and Marital Inequities.** In *Communication and Relational Maintenance.* Daniel J. Canary and Laura Stafford. California : Academic Press Inc.
- Kevin Browne & Martin Herbert. (1997). **Preventing Family Violence.** England : John Wiley & sons Ltd.